

VILANOVA I LA GELTRÚ - CANIGÓ17ª ETAPA : SANTA PAU - BESALÚ

5 de març 1989

HORARI PREVIST

Sortida de la Plaça de l'Estació de Vilanova.	6 h
Santa Pau. <u>Esmorzar</u> .	9.15 h
	9.45 h
El Sallent. <u>Reagrupament</u> .	11 h
	11.20 h
El Torn. <u>Reagrupament</u> .	12.10 h
	12.45 h
Sant Fruitós d'Ossinya. <u>Reagrupament</u> .	14.30 h
	14.50 h
Besalú. <u>Dinar</u> .	15.45 h
<u>Sortida cap a Vilanova</u> .	17.30 h
Vilanova i la Geltrú.	20.30 h

NOTES

** Esmorzarem a Santa Pau abans de començar l'etapa.

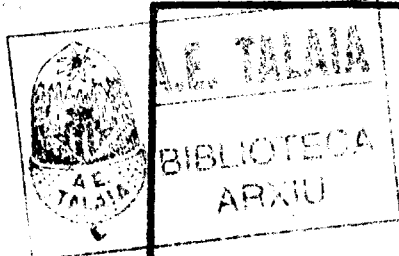
** Dinarem a Besalú a l'arribada. Com que està previst acabar prop de les quatre es recomana portar-se el dinar (es podrà deixar a l'autocar).

També hi ha la possibilitat de quedar-se a dinar a Sant Fruitós d'Ossinya, a una hora de camí de Besalú. Aquesta alternativa està condicionada pel temps que faci.

** Durant el recorregut trobarem fonts i en el poblet del Torn hi ha servei de bar.

** D'acord amb l'hora real d'arribada a Besalú es reconsiderarà o no l'hora prevista de sortida cap a Vilanova.

** Per favor, respecte els reagrupaments.

VILANOVA I LA GELTRÚ - CANIGÓ

17ª ETAPA : SANTA PAU - BESALÚ

5 de març 1989

L'etapa d'avui consta de dos trams clarament diferenciats. El primer d'ells és un recorregut planer per la poblada vall del riu Ser el qual es creuarà diverses vegades. A partir de Santa Pau ens dirigirem vers les rodalies de Sant Martí Vell; poc després es passarà pel costat de la Pedra del Diable, un menhir amb llegenda, i més endavant arribarem al petit nucli del Sallent.

Seguint el curs del riu sortirem del terme municipal de Santa Pau per entrar en el de Sant Ferriol del qual visitarem el seu nucli habitat més important, el petit poble del Torn. A continuació encara planegerem una estona per la vora del riu però, passat Can Jofre, començarem a enfilar-nos pels contraforts de la serra del Mont i així s'abandonarà la vall del Ser. D'aquesta manera iniciarem la segona part del recorregut.

Després de pujar una estona arribarem al coll de Salom i començarem la llarga baixada cap el llit de la riera de Junyell. Ara bé, per arribar a Besalú, a la vall del Fluvià, encara ens faltará superar la serra del Mor; així doncs, tornarem a enfilar-nos. El camí ens portará a l'església de Sant Fruitós d'Ossinyà, mig derruïda, i seguirà pujant fins assolir el coll que ens permetrà el pas a la vall del Fluvià.

Finalment, tornarem a fer una llarga baixada que, després de passar per la font del Mas Ametller, ens menarà al pont medieval d'accés a la històrica vila comtal de Besalú, on finalitzarem l'etapa.

=====

<u>Horari</u>		<u>Quilòmetres</u>
<u>Parcial</u>	<u>Total</u>	
0.00	0.00	0.000

Comencem l'etapa en el poble de Santa Pau situats al costat de la font que hi ha a la cruïlla de la placeta de Sant Roc amb els carrers del Pont i Major (500 m); hem d'anar per aquest últim pujant lleugerament. És interessant d'observar les llinxes d'algunes de les cases, testimoni de la seva antiguitat.

Passem per davant de l'edifici de l'ajuntament construït, segons la inscripció de la façana, l'any 1928. Poc després, també a mà dreta, queda un petit parc.

0.03   0.03   0.230

Arribem a la carretera L-525 que ve d'Olot i segueix vers Banyoles; la travessem anant cap a l'esquerra per a continuar pel carrer de Sant Martí.

Uns metres més enllà deixem l'accés a l'aparcament d'autocars a l'esquerra; a l'altra banda del carrer tenim l'edifici d'un hostal.

Passem per davant de l'empresa Picart : Records i Souvenirs. El carrer comença a baixar lleugerament.

A mà dreta queda un xalet amb tot de pedres volcàniques en el seu jardí. Just en aquest punt se'ns separa un camí per l'esquerra; nosaltres continuem rectes baixant ara ja per camp obert. Enfront, al fons, veiem l'església de Sant Martí Vell damunt d'un petit turó.

0.07   0.10   0.810

La pista fa un revolt cap a l'esquerra deixant un camí de terra que se'n va per la dreta. Continuem baixant.

0.02   0.12   1.010

Deixem un camí a la dreta i travessem el torrent de Sant Martí per un pont. Just a l'altra banda es passa per davant de Can Sindric que queda a la dreta. Voregem l'era enrajolada del mas.

La pista planeja una mica seguint el curs del torrent aigües amunt; a la seva riba hi creix una filada de pollancres.

0.02   0.14   1.120

Arribem en una cruïlla de camins (460 m) amb un pal indicador. El primer camí a mà dreta està senyalitzat que va a :

Sant Vicenç del Sallent	1 h
Santuari dels Arcs	30 m

Sant Martí Vell	5 m

i d'on venim :

Santa Pau	15 m

Si seguíssim la pista asfaltada arribaríem al veïnat de Sant Martí que veiem davant nostre. Nosaltres hem de seguir per la branca que va cap a Sant Martí Vell en direcció E; és un camí de terra.

El camí planeja per entremig de camps; a la dreta queda Can Sindric. Davant, una mica enlairat, veiem Sant Martí Vell.

Anem seguint la vall del riu Ser tancada per la dreta per la serra de Finestres i per l'esquerra per la de Sant Julià del Mont.

Deixem un trencall a l'esquerra.

0.06   0.20   1.590

S'arriba en una bifurcació; hem de continuar per la branca de la dreta que segueix recte. El camí de l'esquerra ens menaria a Sant Martí Vell.

=====

SANT MARTÍ VELL

Dins del terme municipal de Santa Pau, al NE de la vila, prop de la carretera de Banyoles, al peu de Sant Julià del Mont, hi ha l'església de Sant Martí Vell, consagrada el 889 pel bisbe Servusdei de Girona, que centra un veïnat espars. L'edifici és d'origen romànic, d'una nau i campanar de torre quadrat, on es venera una imatge de la Mare de Déu del Roser del segle XVI (destruïda el 1936, fou restaurada).

Prop seu hi ha una sèrie de sepultures antropomorfiques excavades a la roca, i entre els masos del veïnat es destaquen les Feixes (on hi ha un oratori amb un Crist del segle XVI), la Torre, Can Sala, La Boixeda, les Boïgues de Vivó i altres.

Al SE de Sant Martí Vell, prop de Can Formiga, hi ha un menhir de considerables dimensions (2.28 m d'alçada per 0.80 d'ample i 0.30 de gruix), de basalt, que fou excavat i donat a conèixer el 1872 per Joaquim Vayreda. És anomenat popularment la Pedra del Diable.

=====

Comencem a baixar lleugerament.

0.03   0.23   1.850

El camí passa pel costat de Can Coder, que queda a l'esquerra. Més endavant s'entra en un bosquet d'alzines.

0.05   0.28   2.250

Travessem un petit torrent a gual. Aigües avall el torrent fa un petit salt per entremig de les pedres.

Després de superar el torrent el camí puja una mica i torna a planejar pel costat dels camps. Més endavant tornem a baixar lleugerament.

0.05   0.33   2.610

Es deixa un camí a l'esquerra que puja i baixem fort vers el riu que veiem davant.

A mà dreta tenim el Molí d'En Camps; al capdavant de la baixada se'ns ajunta el seu camí d'accés per la dreta.

0.02   0.35   2.720

Arribem al llit del riu Ser; el traspassem per una passera i pugem per l'altra banda.

El camí fa un revolt cap a la dreta; ací l'hem de deixar per a seguir rectes planejant pel costat d'un tancat de fusta.

A l'esquerra queda l'entrada de la Casa Nova; continuem endavant per un tram de sòl herbós vorejant una tanca de filferro. A la dreta veiem la carretera que va de Santa Pau cap a Banyoles.

0.06   0.41   3.190

Desemboquem en un camí que ve de la carretera; l'hem de seguir vers l'esquerra.

0.01   0.42   3.260

Troblem una bifurcació; hem de rebutjar la branca de l'esquerra i continuar rectes planejant.

Més endavant el camí baixa lleugerament. A la dreta, en un nivell inferior, hi tenim la carretera i a l'esquerra, en els camps anomenats del Pla de Reixac, es pot veure el menhir dit la Pedra del Diable (420 m).

=====

LA PEDRA DEL DIABLE

Aquest menhir, com gairebé tots, té la seva llegenda associada amb el diable o bé les bruixes. La que expliquem a continuació és una transcripció d'un escrit publicat per Botet i Sió a "La Renaixensa", any II, 1872, pag 84, i recollit per Cels Gomis en el seu llibre "La bruixa catalana" :

"Una pastora jove i bella dels voltants de Girona va oferir al diable la seva ànima si, sana i estàlvia de tot perill, la passava abans de mitjanit a l'altre costat del Ter i la deixava allí on era son amador. Admesa la proposta pel diable, aquest emprengué, sense perdre cap moment, la fàbrica del pont que existeix encara avui servint-se de pedres grandioses que anava a buscar no menys que als cims del Pirineu i que hi portava; però, en arribar-hi carregat amb la darrera al lloc on ara és la pedra, tocaren les dotze i, amb tan gran remor que semblà commoure la terra, la deixà caure i allí es quedà plantada".

=====

0.04   0.46   3.620

Passem per davant de Can Formiga que queda a l'esquerra del camí. Al seu costat hi ha la caseta d'un transformador.

0.03   0.49   3.890

El camí torna a bifurcar; deixem la branca de l'esquerra que va a Can Gaspric i continuem rectes passant per davant de la casa.

0.02   0.51

Quan el camí gira cap a l'esquerra hem de deixar-lo i seguir per un de més estret i herbós que segueix recte. En el sòl empedrat que trobem més endavant poden veure's les roderes marques pel pas dels carros.

0.02   0.53   4.220

Fem cap davant de la tanca de la Carreteria; la casa queda a un nivell més elevat. Voregem la tanca i a continuació baixem

per una zona d'obaga. Compte amb les relliscades.

0.05   0.58

El camí fa un revolt cap a l'esquerra; ací deixem un senderol que va cap a la dreta per a desembocar als pocs metres en un altre camí. Continuem baixant vers el riu; el seu brogit ja ens arriba clarament.

0.01   0.59   4.590

Arribem al pont que ens permetrà creuar novament el riu Ser. Just abans de traspasar-lo se'ns uneix un camí per la dreta. Aquest tram del riu es força espectacular; aigües amunt hi ha un magnífic salt i a continuació el seu llit queda molt engorjat a uns quants metres per sota del nostre nivell.

Continuem per l'altra banda pujant pel costat d'un rec.

0.01   1.00   4.640

Deixem un camí a l'esquerra; continuem rectes, paral·lels al riu, per entremig d'uns ermots.

Es passa pel costat de la bassa del Molí de Can Batlle. En el marge de l'esquerra podem veure la porta d'entrada i una finestra del que era una mena de recollidor d'aigües. Seguim endavant pel camí que s'ha transformat en un corriol.

0.01   1.01   4.740

A la dreta queda el camí que baixa cap el molí; seguim pel corriol.

Dalt, a l'esquerra, hi veiem Can Batlle. Compte : En el marge que hi ha sota mateix de la casa s'hi poden veure marques del GR; no cal parar-hi atenció, són d'un antic traçat.

Baixem passant pel costat d'un petit canyissar. Més endavant el corriol planeja una estona; el riu Ser queda a la dreta i es veu força enclotat.

0.04   1.05

El corriol baixa i puja per tal de salvar una torrentera i a continuació travessa un camp erm.

0.03   1.08

Després de baixar per una petita rampa desemboquem en un sender més ample just al costat d'una fita amb la inscripció NB i Núria (en sentit vertical). Anem vers l'esquerra pujant.

Després d'un curt tram amb fort pendent sortim en una pista

asfaltada; és el camí particular d'accés a la finca Rocacorva. Hem d'anar cap a la dreta.

0.02   1.10   5.340

Travessem novament el riu Ser mitjantçant un pont. A la dreta, al fons, hi veiem Can Batlle.

Una vegada a l'altra banda de riu hem de deixar la pista asfaltada per agafar un senderol que puja per l'esquerra just abans del segon xiprer.

Pugem per una zona d'obaga amb molts esbarzers.

Nota. - Si el senderol està molt embrossat es pot optar per l'alternativa següent : Seguir pujant per la pista asfaltada fins a desembocar a la carretera de Santa Pau a Banyoles en el punt on hi ha el bar La Caman-cia. A continuació s'ha d'agafar el camí d'accés al poble del Sallent per a retrobar el GR que hi arriba pel costat de Can Bodage.

Aquesta variant que representa un increment de temps aproximat d'un parell de minuts també està senyalitzada car hi ha la possibilitat que els esbarzers barrin l'altre camí. Té l'inconvenient de transitar per dins d'una finca particular.

0.02   1.12   5.440

A mà dreta, a un nivell més elevat, veiem Can Casals. Continuem pel senderol que ara planeja pel costat d'un marge flanquejat d'esbarzers.

0.02   1.14   5.560

Després de passar per davant de Can Bodage on ens rebran uns simpàtics gossos sortim al carrer d'accés al petit poble del Sallent. Hem d'anar cap a l'esquerra.

0.01   1.15

Passem pel costat de l'església (320 m); seguim endavant vorejant-la.

=====

EL SALLENT

El poble del Sallent, de població esparsa, es troba a l'extrem de llevant del municipi de Santa Pau, a la dreta del Ser, en un indret on el riu passa enfonsat formant petites cascades i engorjats i on rep la riera de Samariu.

El poble és centrat per l'església parroquial de Sant Vicenç de Sallent, documentada ja el 878 en la donació del rei franc Lluís el Tartamut al monestir de Banyoles, confirmada el 916 per Carles el Simple. Fou possessió del monestir banyolí fins el segle XIV, a la fi del qual (1392) passà a formar part de la baronia de Santa Pau. L'església és d'origen romànic, d'una nau i capelles afegides, amb un arc toral.

Entre els masos del terme es destaquen la Torroella, el Mas Esparregueres i Can Batlle; prop d'aquest mas hi hagué un combat on les forces carlines que protegien el pretendent Alfons Carles de Borbó i la seva muller Maria de les Neus de Bragança, foren derrotades per les liberals de Cabrinetty (gener de 1873) durant la Tercera Guerra Carlina.

=====

Després de passar per darrera l'església se surt del petit nucli de cases. Quan el carrer/camí que seguïem tomba cap a la dreta davant d'una petita edificació, hem de deixar-lo i continuar rectes per un camí de sòl herbós que baixa.

A l'esquerra, a l'altra banda del riu, hi veiem la gran masia de Rocacorva.

0.04   1.19   5.860

Deixem un corriol a l'esquerra que es dirigeix a l'edifici d'una antiga central hidraulica i continuem vers el llit de la riera de Samariu.

Travessem la riera a gual; a l'esquerra podem veure l'edifici de la central. En aquest lloc les aigües formen un gran toll.

El camí puja per l'altra banda; immediatament es desemboca en una ampla pista al costat d'una fita on llegim :

CAMINO PARTI CULAR 1944

Seguim per la pista cap a l'esquerra deixant-ne una que puja per la dreta.

Tot seguit travessem altra volta el riu Ser mitjançant un pont situat damunt del seu aiguabarreig amb la riera de Samariu.

Just passat el pont deixem un trencall a l'esquerra; pugem lleugerament. A mà esquerra, a un nivell superior, hi ha una casa de nova edificació.

Una vegada al capdamunt de la suau pujada passem pel costat d'una tanca vegetal. A la dreta queda un camp d'esports i més endavant, a l'esquerra, unes pistes de tennis.

0.06   1.25   6.290

Arribem al final de la tanca; en aquest punt deixem un camí que va per l'esquerra flanquejat de pollancres. El GR segueix cap a la dreta travessant un petit pont i a continuació passant la porta metàl·lica (oberta) de la finca La Torroella.

Planegem per entremig de prats vorejats d'una tanca de fil·ferro; davant tenim la masia de La Torroella al costat d'una gran alzina.

0.04   1.29

Arribem a una bifurcació amb un tronc en el seu vèrtex; hem de seguir per la branca de l'esquerra. La branca de la dreta es dirigeix vers la masia.

0.02   1.31   6.700

Se'ns uneix per la dreta un camí que ve de La Torroella. Baixem per un tram amb el sòl empedrat.

0.02   1.33

A l'esquerra queda una petita construcció al costat d'un bassiol; també se'ns separa un camí que entra dins del tancat. Anem endavant i travessem una petita riera a gual.

A continuació deixem un camí que puja vers l'esquerra i seguim planejant pel costat de la riera. Per ací sortim del terme municipal de Santa Pau i entrem en el de Sant Ferriol.

Més enllà pugem per un tram de rocalls ple de "llenties" fòssils. Deixem una pista que puja per l'esquerra.

0.08   1.41   7.500

A la dreta queda el camí que es dirigeix a La Patunya, una masia deshabitada.

Baixem; més endavant travessem un sòl de rocalls.

A la dreta, en un pla inferior, s'estenen els prats. També hi veiem un cobert per a aixopluc del bestiar amb una vimetera i una figuera al seu costat.

0.06   1.47

Passem pel costat d'una estranya construcció de troncs que hi ha a la dreta del camí.

0.01   1.48   8.080

Després de passar per sota d'una gran alzina, abans d'arribar a Can Gibert, el camí fa un revolt cap a la dreta baixant.

0.02   1.50   8.220

El camí fa un altre revolt, ara cap a l'esquerra, i deixa a la dreta l'accés al cobert que veiem abans.

Deixem un camí a l'esquerra que es dirigeix cap a l'antic Molí de Can Gibert.

0.02   1.52   8.370

Arribem al llit del riu Ser; el tornem a passar a gual. Un cop a l'altra banda podem admirar el magnífic edifici, restaurat, de l'antic Molí de Can Gibert. Al seu costat hi ha una font. En aquest tram val la pena acostar-se al riu per tal de veure el bonic assut natural que s'hi ha format.

0.03   1.55

Passem pel costat d'un petit cobert que queda arran del camí. Planegem una estona pel costat del riu al seu nivell.

0.03   1.58   8.770

Després d'una breu pujada desemboquem en un camí; el seguim per l'esquerra endavant.

Pocs metres més enllà se'ns uneix un camí per la dreta. Baixem novament cap el riu; a l'altra riba hi ha una plantació de pollancres.

0.03   2.01

Fem cap, altra volta, al llit del riu; passem pel seu costat per sota d'una palanca que el travessa. A continuació entrem en un tram de sòl encimentat.

0.02   2.03   9.150

Deixem una pista que va cap a l'esquerra travessant el riu. Nosaltres seguint endavant pujant lleugerament pel costat d'un gros pollancre i de la caseta d'un transformador.

0.01   2.04   9.230

Arribem a la plaça Major del poblet del Torn (240 m) on trobarem una font amb la següent llegenda :

Benvinguda
germana aigua
que assaones
la nostra terra
i apagues la set
dels vianants.

El Torn, nov 1982

Seguim endavant i arribem a la cruïlla amb el carrer de l'Església i la pista d'accés al poble. Hem d'anar cap a l'esquerra pel carrer de l'Església.

Es passa per davant de l'església que està al costat del petit cementiri; una mica més enllà hi ha el bar Cal Sec.

=====

EL TORN

El poble del Torn (60 h, 1989) pertany al municipi de Sant Ferriol que rebé fins el 1930 el nom de La Parròquia de Besalú per tal com és format per una sèrie de veïnats i esglésies que depenien eclesiàsticament de la parroquia bisuldunesa.

Aquest terme municipal que s'estén per la dreta del Fluvià, en contacte amb el Gironès, envolta gairebé tot el de Besalú (llevat de la part nord). Comprèn la vall del torrent de la Miana o el Junyell i un petit sector de la vall del Ser, afluents del Fluvià per la dreta, el primer procedent de la serra de Sant Julià del Mont, que accidenta el sector de ponent del terme i el segon procedent de la vall de Santa Pau. El poblament, molt disseminat, es repartia tradicionalment en els veïnats del Torn (avui el nucli més important), Sant Ferriol, Juinyà, Fares, Ossinyà, el Mor i la Miana, alguns avui ja completament deshabitats.

Dóna nom al municipi el santuari de Sant Ferriol, que s'alça a 366 metres d'altitud prop de la riba dreta del Fluvià, a ponent del terme. Des del segle XV consta citada la capella i casa de Sant Ferriol, dins el veïnat de Fornells. L'edifici actual és del segle XVII, d'un estil gòtic tardà, i al seu costat hi ha una gran hostaleria. A llevant, també aturonat sobre la riba dreta del riu, hi ha l'ermita del Sagrat Cor, erigida per la família Farrés el 1901.

El poble del Torn és l'agrupament principal del municipi. Es troba al sector sud, a la dreta del Ser, prop de la seva confluència amb la riera de Mieres. Forma un petit nucli de cases al voltant de l'església parroquial de Sant Andreu del Torn, molt modificada al segle XVIII (la llinda d'entrada és datada el 1737), sobre l'edifici romànic preexistent (l'absis rectangular d'una primitiva pre-romànica resta incorporat com a sagristia); té la façana barroca i campanar de torre quadrat. Conserva una pica baptismal romànica en forma de copa. És esmentada el 977, quan el comte Miró II de Besalú (i bisbe de Girona) la donà al monestir de Sant Pere de Besalú.

Al SE del Torn, prop de la carretera a Sant Miquel de Campmajor, hi ha l'antic priorat i santuari del Collell, seminari diocesà des del 1852 i actualment col·legi internat no exclusivament per a seminaristes. L'indret era propietat ja al segle XI del monestir de Sant Pere de Besalú, que hi fundà un priorat benedictí, esmentat ja el 1198. Al llarg del segle XV, però, el santuari caigué en greu estat d'abandonament i el bisbat posa en entredit la capella fins que el 1483 un pagès del Torn, Miquel Noguera, tingué una visió de la Mare de Déu en que aquesta li ordenava de donar nova vida al santuari. Aquest fet miraculós atragué la devoció popular que ràpidament s'estengué a totes les comarques veïnes i fins i tot els mateixos sobirans protegiren el santuari (Ferran el Catòlic el visità el 1493).

Després de la desamortització caigué de nou en un estat d'abandonament fins que el bisbe de Girona instal·là en el vell edifici un seminari diocesà. Ja al segle XX (1912) l'arquitecte Josep Renom dirigí les obres d'ampliació del seminari i de construcció d'una nova església, un gran edifici neogòtic, sumptuós i ben ornat. L'antiga església, molt de temps abandonada, fa poc que ha estat restaurada.

Entre Miana i Sant Ferriol s'alça la petita serra del Mor (592 m), que separa les valls del Junyell i del Fluvià. En el vessant de la vall del Junyell hi ha l'antiga parròquia rural de Sant Fruitós d'Ossinyà, actualment en ruïnes, d'origen romànic; era d'una nau, amb absis i arquivolta sobre àbac. El lloc és esmentat el 975 i l'església fou també possessió de Santa Maria de Besalú. Actualment es troba despoblada.

=====

Continuem pel mateix carrer de l'Església en direcció SE.

El camí fa un revolt cap a l'esquerra deixant-ne un que se'n va per la dreta. Planegem paral·lels a la riera de Mieres.

0.06   2.10   9.700

Es passa novament el riu Ser a gual i continuem pel seu costat per un tram encimentat. Per ací el llit del riu està ple de grans pedres. El camí passa arran d'una petita franja de la riba amb sorra.

Per aquesta zona i més endavant podrem observar els espectaculars efectes provocats per les riuades. Sembla ser que el Ser de tant en tant s'enfada.

0.03   2.13   9.900

Arribem a una bifurcació; hem de seguir per la branca de l'esquerra que puja molt lleugerament. La branca de la dreta travessa el riu per anar vers la masia que veiem més enllà.

A l'esquerra, una mica enlairades, hi veiem les naus d'una instal·lació agropecuària.

Passem pel costat d'una plantació de pollancres.

0.05   2.18   10.270

Deixem l'antic Molí d'En Camps a l'esquerra del camí. Al seu costat encara poden veure's les restes dels suports de la roda motriu.

Just passada la casa se'ns separa un sender que s'enfila vers l'esquerra. Una mica més enllà, al costat del camí, hi ha un pou cobert.

Passem per una zona de plàtans multibesses; n'hi ha que fins i tot en tenen set.

0.03   2.21   10.460

Pel costat d'un camp amb arbres plantats recentment, el camí té una bifurcació; compte, hem d'anar per la branca que surt cap a la dreta i s'endinsa en un terreny de sòl sorrenc per entremig de plàtans. Al fons, a l'esquerra, es veuen dues masies gairebé juntes; és Can Cadevall.

Ens acostem de nou al riu i l'anem vorejant. Més enllà passem per un tram de sòl herbós.

0.09   2.30

Just abans d'un senyal de trànsit de direcció prohibida se'ns separa un camí per la dreta que va cap el riu per passar-lo a gual.

El camí passa per entremig d'una paret de roca i el riu; poc després pugem per una zona amb sòl de rocalls.

0.03   2.33   11.470

Just acabat el rocallís trobem una bifurcació; hem d'anar per la branca de l'esquerra que puja.

0.01   2.34   11.570

Abans d'arribar a les edificacions del Mas Rampinyo, deshabitat, hem d'abandonar el camí i enfilar-nos per un corriol que puja per l'esquerra.

Després de fer un revolt el corriol desemboca en una pista; la seguim vers la dreta. Una mica més endavant la pista baixa cap a la dreta (Hi ha una branca que sembla seguir recte però de fet s'acaba uns metres més enllà).

0.02   2.36

Quan la pista fa un revolt cap a la dreta nosaltres hem d'agafar un senderol que segueix recte en direcció E.

Poc després se'ns ajunta un corriol que puja per la dreta.

0.04   2.40

Troblem una fita, o potser una germana petita de la Pedra del Diable, al costat del senderol.

Ara transitem paral·lels al riu però a uns quants metres per damunt del seu nivell. És interessant d'observar el canvi que es va produint en el terreny i consegüentment en la vegetació.

0.06   2.46

Travessem una filferrada. Recordeu-vos de tancar-la quan hagi passat.

0.01   2.47

El senderol gira cap a l'esquerra deixant un corriol que baixa per la dreta. Comencem a pujar lleugerament.

0.03   2.50

En una petita clariana on hi ha un munt de troncs protegits per un cobert d'uralita el sender que seguim bifurca; la branca de la dreta, més marcada, continua en la direcció que portavem planejant cap a la casa que veiem més enllà. Nosaltres hem de seguir per la branca de l'esquerra que fa un revolt pujant.

Girem novament per a recuperar la direcció que portavem; baix, a la dreta, veiem Can Jofre.

0.03   2.53   12.850

Passen pel costat d'un anemòmetre (per a mesurar la velocitat del vent) que queda a l'esquerra del sender (260 m).

Immediatament desemboquem en un camí molt difòs; el seguim vers la dreta baixant. Als pocs metres s'ha transformat en un senderol que passa pel costat d'un rec.

Una mica més enllà ens separem del rec per pujar cap a l'esquerra.

Des del començament de l'etapa fins ara hem caminat pel costat del riu Ser seguint aproximadament la direcció est; a partir d'ara canviarem la direcció est per la nord per tal d'anar cap a la vall del Fluvià. Abans, però, d'abandonar definitivament el Ser convé admirar la seva vall que s'estén a la nostra dreta.

El sender segueix pujant.

0.06   2.59   13.130

Després d'un tram de forta pujada sortim en una mena de clariana que no és més que el cul de sac d'una pista forestal a mig obrir. A l'esquerra hi ha una fita formada per un munt de pedres.

Continuem vers la dreta seguint la pista que està força malmesa. Seguim pujant.

0.03   3.02   13.300

La pista fa un revolt cap a l'esquerra; en aquest punt hem d'abandonar-la i continuar per un senderol que surt per la dreta pel costat d'un gran bloc de pedra.

Pugem per un tram amb fort pendent. Més enllà travessem per una zona de margues i després planegem una mica per dins de bosc.

0.05   3.07

Passen per sota d'un tronc caigut.

0.01   3.08   13.600

Desemboquem en una pista; la seguim vers la dreta. Una mica més endavant trobem una cruïlla, hem arribat al coll de Salom (390 m). Agafem la branca de l'esquerra que immediatament es transforma en un senderol que comença a baixar amb fort pendent per l'obaga.

El senderol va baixant tot fent ziga-zagues. Compte amb les

relliscades.

0.13   3.21   14.490

Després de la llarga baixada finalment es desemboca en una pista força embossada que seguirem cap a la dreta.

0.01   3.22   14.560

Uns metres més enllà la pista es fa una mica més ampla i bifurca. Seguim per la branca de l'esquerra que és un senderol que baixa tot seguint un reguerot.

Sortim del reguerot i travessem un camp abandonat; hi ha forces arbres i també cirerers de pastor i mates de ginesta.

0.03   3.25   14.780

Arribem al llit de rocalls de la riera de Junyell (190.m); la travessem a gual i pugem per l'altra banda. Després es planeja una mica; la riera queda a la nostra dreta a un nivell inferior.

0.04   3.29   15.040

Se surt en una pista; la seguim vers l'esquerra planejant.

0.03   3.32

Es desemboca en una pista més marcada; la seguim cap a la dreta. Enfront, enlairada, veiem l'església de Sant Fruitós d'Ossinyà per on passarem més endavant.

0.02   3.34

Compte : Hem de deixar la pista per agafar un senderol que baixa amb fort pendent per la dreta.

Immediatament desemboquem en un sender una mica esborrat; el seguim vers l'esquerra.

0.05   3.39

Després de passar per sota d'un tronc travessem el llit sec d'un petit torrent i pugem per l'altra banda tot fent ziga-zagues. Més endavant el senderol es fa més ample i planeja.

0.03   3.42

Desemboquem en una pista abandonada; la seguim vers l'esquerra pujant lleugerament.

0.01   3.43

S'ha de deixar la pista que seguïem per anar per la que se'ns uneix per la dreta que també puja lleugerament.

Més enllà el sòl esdevé herbós.

0.04   3.47

Sortim en una pista més fressada; s'ha de seguir pujant vers la dreta. Davant veiem l'església de Sant Fruitós d'Ossinyà.

0.01   3.48

Arribem al costat de l'església que està mig derruïda (280 m). Seguim endavant deixant un camí a l'esquerra; una mica més enllà, enlairada, es veu una casa.

Planegem per l'ampla pista; baix, a la dreta, es veu Can Jan.

0.15   4.03   16.980

Compte : Hem de deixar la pista per agafar un senderol que la travessa i s'enfila per l'esquerra per entremig del bosc (La branca dreta del senderol que baixa, té un senyal de pas bar-rat).

0.04   4.07   17.190

Creuem una pista i continuem pujant pel senderol.

0.03   4.10   17.350

Desemboquem en un encreuament de pistes; hem de rebutjar les branques de la dreta i l'esquerra i seguir per la central que puja lleugerament.

0.02   4.12

Se'ns ajunta una pista que baixa per l'esquerra.

0.01   4.13   17.500

Hem de deixar la pista que seguïem i continuar pel trencall que tenim a l'esquerra (400 m).

0.01   4.14   17.580

Quan la pista fa un revolt cap a l'esquerra l'hem d'abandonar i seguir per un sender que surt per la dreta.

Immediatament trobem una bifurcació, hem d'anar pel senderol de l'esquerra baixant; la branca que segueix recta està barrada.

0.02   4.16

Desemboquem en un camí; l'hem de seguir vers l'esquerra baixant.

Una mica més enllà l'hem de deixar i continuar per un trencall que va per la dreta en la direcció oposada que portavem.

Tornem a fer un revolt; baix, al fons a la dreta, per entremig dels arbres ja veiem Besalú.

0.04   4.20   17.910

Sortim del bosquet d'alzines; enfront tenim uns camps amb una edificació al seu extrem i més enllà Besalú.

Baixem fins a tocar els camps i continuem per un camí que va cap a la dreta pel seu costat planejant.

En acabar el camp comencem a baixar.

0.03   4.23   18.150

Hem de deixar el camí per agafar-ne un de sòl herbós que se'ns ajunta per l'esquerra.

Immediatament travessem una pista. Seguim en direcció a Besalú baixant per un senderol no massa marcat per entremig d'oliveres.

0.02   4.25   18.300

Desemboquem en un camí; a l'esquerra queda l'oratori de la Vera Creu. Hem de travessar el camí i continuar baixant per l'altra banda.

Poc després sortim en un camí herbós i força esborrat; seguim per l'esquerra.

Compte : Per aquesta zona el senderol no està massa fressat. S'han de vigilar les marques del GR i seguir amb tendència anar cap a l'esquerra i avall.

0.02   4.27   18.450

Travessem un nou camí; més enllà, a l'esquerra, queda el Mas Ametller a un nivell superior. Continuem per un tram amb sòl de lloses.

Poc després hem de girar cap a l'esquerra deixant la branca

que segueix recta que està força embrossada. Una mica més enllà hem de repetir l'operació anant ara cap a la dreta.

0.03   4.30   18.600

Desemboquem en un senderol; en aquest punt hi ha un indicador : Seguint cap a l'esquerra aniríem al Sagrat Cor i d'on venim és del Torn. Anem vers la dreta baixant.

Arribem a la font del Mas Ametller (220 m); és un indret força ombrívol amb els típics plàtans.

Continuem pel senderol que surt de davant de l'esplanada de la font; immediatament l'hem de deixar per a continuar per un altra que baixa cap a la dreta.

Se surt en un camí; el seguim vers la dreta en direcció a la masia que veiem davant.

0.02   4.32   18.700

Passem per entremig de Can Pitre i el seu paller. Voregem la casa tombant cap a la dreta. Seguim pel costat d'un mur tot baixant. A l'esquerra tenim camps.

0.02   4.34

Poc després d'haver girat cap a l'esquerra se'ns ajunta per la dreta el camí que ve de la Casa de Colònies del Mas Ametller. En aquest punt entrem en el terme municipal de Besalú.

Continuem baixant pel costat d'un torrent.

0.04   4.38   19.170

Se'ns uneix un camí per l'esquerra i als pocs metres deixem el camí d'accés al Mas Candell a la dreta.

Continuem baixant; Mas Candell queda a la dreta per sobre del nostre nivell.

0.04   4.42   19.540

Se'ns ajunta un camí per la dreta; en aquest punt hi ha les restes de la Creu del Candell. Planegem per entremig de camps, a l'esquerra veiem Besalú a tocar.

0.01   4.43

Deixem un trecall a l'esquerra; seguim rectes. A l'esquerra tenim un camp tancat per una filferrada.

0.02   4.45

Arribem al costat d'una casa; el camí fa un revolt cap a la dreta vorejant-la. Uns metres més enllà deixem la seva entrada a l'esquerra.

0.01   4.46   19.870

Després de fer un altre revolt arribem a la carretera C-150 de Girona a Ripoll.

Sense arribar a tocar la carretera anem pel carrer empedrat que tenim a l'esquerra i que va pel costat de la casa.

0.01   4.47   19.950

El carrer ens porta fins al pont de Besalú. En aquest punt acabem l'etapa (130 m).

=====

BESALÚ

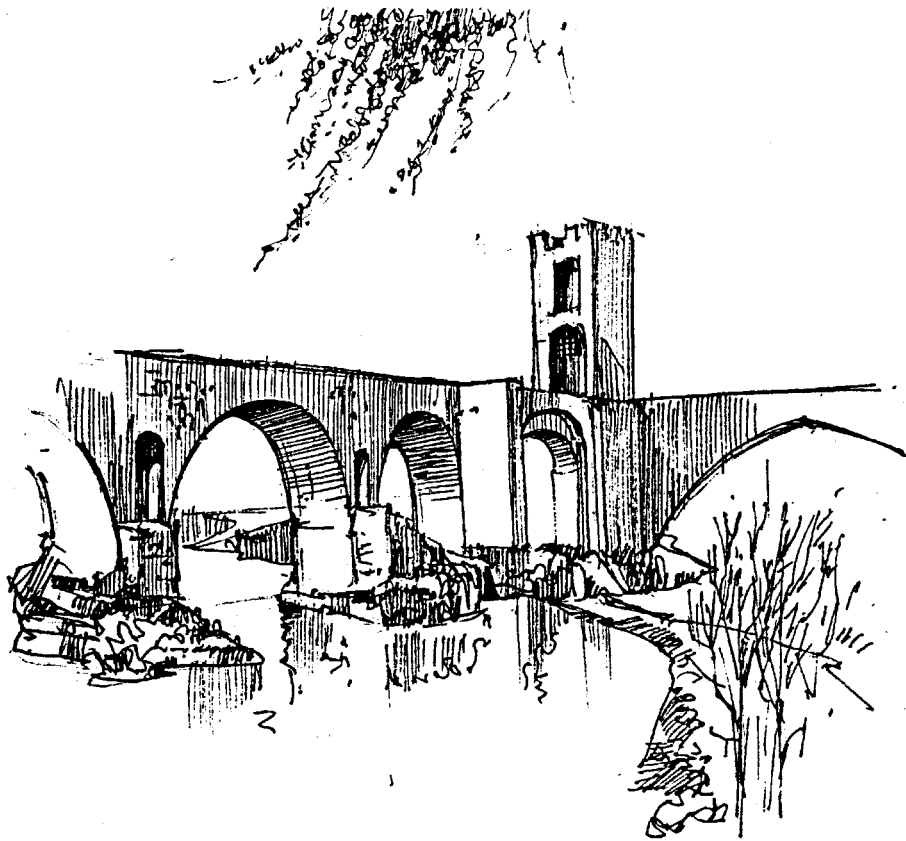
La vila de Besalú és l'antiga capital històrica de la comarca; tanmateix una sèrie d'esdeveniments del seu passat li van fer perdre l'hegemonia política, social i religiosa. Aquest declivi coincidí amb el desenvolupament industrial d'Olot que aviat es convertí en la nova capital de forma indiscutible.

El nucli de Besalú centra un petit terme municipal de 4.81 km², travessat en el seu sector ponentí pel Fluvià, al qual s'uneix, al peu de la població, la riera de Capellada, i que recull també els petits afluents del Ganganell, que travessa canalitzat per sota la vila, i del Junyell. Fora del nucli principal, té els veïnats del Corral, el Pont i la Recolta i algunes masies.

Tot i que s'han trobat a Besalú restes de ceràmica ibèrica, barrejada amb abundant producció de les distintes èpoques romanes, no és fins al període de la presència franca en les nostres terres que la història del poble adquireix molt de relleu. Quan el 785 cau Girona i s'organitza el primer comtat al sud dels Pirineus, el pagus o territori de Besalú resta lligat al comtat gironí. A partir del 894 Besalú esdevé comtat amb dinastia pròpia, quan Guifre el Pelós hi col·loca son germà Radulfs (894-913). Segueixen en el comtat: Miró (913-927); Ava, regent (927-941); Guifre (941-957); Sunifred (957-967); Miró Bonfill, bisbe de Girona (967-984); Oliba Cabreta (984-990); Bernat Tallaferro (990-1020); Guillem el Gras (1020-1052); Guillem II i Bernat II (1052-1066); Bernat II (1066-1085); Bernat II i Bernat III, el seu nebot, (1085-1097); Bernat III (1097-1111). En aquesta data el comtat passa a Barcelona, segons un pacte entre Bernat III i Ramon Berenguer III.

El comtat tingué, al mateix temps una dinastia de vescomtes, els primers dels quals són del temps del fill del Pelós, el comte Miró. Per un document del 925 sabem els noms dels dos

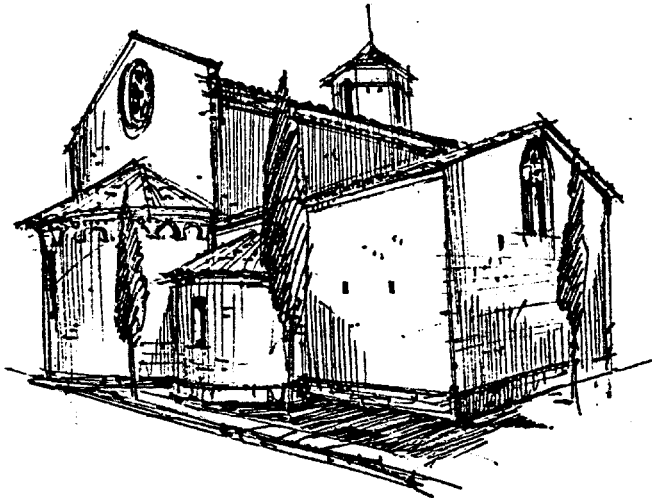
vescomtes anomenats Ennec i Seguer. La nissaga vescomtal portà el nom de Bas, i es ramificà per tot el Principat, i fins a terres sardes. El títol del vescomtat de Bas restà definitivament incorporat a la corona el 1336, sota el regnat de Pere III.

En el terreny eclesiàstic, el comtat de Besalú tingué un efímer bisbat (1017-1020), gràcies a la tenacitat de Bernat Tallaferro, que volia per al seu comtat els honors i el prestigi de tenir bisbe propi. Segurament gràcies als bons oficis del seu prestigiós germà Oliba de Vic, aconseguí de Benet VIII la pertinent butlla de creació i el nomenament del seu fill Guifre com a primer bisbe de la nova seu. La prompta mort de Tallaferro dificultà la consolidació del nou bisbat, a la qual cosa no foren aliens els bisbes de Girona i de Vic, els veïns més perjudicats. Provisòriament, el nou bisbe es traslladà a Sant Joan de les Abadesses, fins que, el 1030, Guifre fou nomenat bisbe de Carcassona, i acabà així el somni del comte Bernat Tallaferro. El territori de Besalú fou organitzat com a Ardiaconat, cosa que li permeté de guardar una estructura eclesiàstica pròpia.

La vila de Besalú va néixer entorn del tossal ocupat antigament pel castell comtal, que s'aixeca a 151 metres d'altitud, a l'interfluvi del Fluvià amb la riera de Capellada. Els seus carrerons envolten el turonet pels seus costats de llevant i de ponent i desemboquen a la plaça Major, situada al punt on es troben el carrer principal, que en els seus diferents sectors té els noms de carrer de Safont, Major o de Salvador Vilarrasa i el carrer de Tallaferro., que s'enfila pel costat SE del puig del castell. Entre el carrer de Tallaferro i el riu hi ha tot

un laberint de petits carrerons i placetes, el principal, el carrer del Pont, en el qual hi havia l'antic barri jueu, com ho recorda la presència de la "mikwà" o lloc d'ablucions rituals jueves. La part ponentina de la vila té carrerons més regulars, que van de la vella parròquia de Sant Vicenç a l'ample carrer del Firal, mentre que la part baixa de la vila, la més al S és ocupada per l'ample plaça o prat de Sant Pere i és delimitada pel carrer del Firal i el de la Font.

Tot just entrats a la vila pel carrer de Safont és troba l'església de Sant Vicenç, que era l'antiga parròquia de la vila i és encara un dels seus monuments més importants. Existia ja el 977, però l'edifici actual, de transició entre el romànic i el gòtic (segles XII-XIII), és la tercera o quarta reedificació que ha tingut aquest edifici. L'absis, molt elegant, s'obre arran del carrer, igual que les dues absidioles que l'acompanyen.

La seva entrada principal és un arc de mig punt, damunt de quatre columnes de marbre jaspiat. La porta lateral té també notables capitells. El finestral és gòtic i l'interior és de tres naus, dues amb volta de canó i romàniques i la tercera més dubtosa. Ha estat restaurada molt acuradament.

L'any 977, el comte bisbe Miró Bonfill, erigí una canònica aquisgranesa en una desapareguda església de Sant Miquel, situada, sembla, als peus del castell comtal, de la qual depenien l'església parroquial de Sant Vicenç, la de Santa Maria la Vella i altres del veïnatge, esglésies que li foren confirmades per una butlla papal del 988. Des del segle XI aquesta canònica és titulà de Santa Maria, segurament per haver traslladat la seva residència a l'església de Santa Maria la Vella, ara desapareguda, situada també als peus del castell i consagrada el 1055.

El comte Bernat II de Besalú intentà de reformar-la i de convertir-la en canònica augustiniana i per això el 1086 la va sotmetre a Sant Ruf d'Avinyó. L'oposició dels canonges aquisgranesos ajornà la proposada reforma, que no es va dur a terme fins pels volts del 1114. La nova comunitat féu construir una església novella dintre de l'àmbit de l'antic castell comtal, de la qual resta la capçalera amb el transsepte i tres absis i altres elements escultòrics, com el timpà, ara al Conventet de Pedralbes de Barcelona.

El mateix any 977 el comte bisbe Miró fundà també, a la part baixa de la vila, un monestir benedictí a l'església de Sant

Pere, que posà sota la protecció immediata de la Santa Seu, igual com féu amb la canònica abans detallada.

El comte Bernat Tallaferro féu renovar la seva església, que fou consagrada el 1003 i li donà les relíquies dels sants Prim i Felicià, que foren centres de devoció i pelegrinatge comarcals. Aquesta església fou renovada vers el 1160 i ara és l'església parroquial de la vila, categoria que abans tenia l'església de Sant Vicenç. És un edifici de tres naus, amb creuer i un únic absis, enriquit interiorment per una girola formada per un joc de cinc arcs sostinguts per quatre columnes aparellades i bonics capitells que revelen la mà d'un artista del nord d'Itàlia. Les naus centrals o laterals, són sostingudes per sis pilastres de planta quadrada. Aquestes naus són cobertes amb voltes de mig punt. El campanar que li fa costat fou construït el 1697. El monestir de Besalú tingué moltes possessions a tota la comarca i fora d'ella i creà el priorat de Santa Maria del Collell i algun temps tingué també el priorat de Santa Magdale-na, prop dels murs de Tarragona.

Subsistí fins a l'exclaustració del 1835. Els darrers temps els monjos havien construït un nou monestir que emmarca la part sud de la gran plaça que s'estén davant del monestir. Aquest edifici hostatjà entre els anys 1908 i 1914 la comunitat de l'abadia francesa d'Eucalcat, expulsada de França el 1904 per la llei de Combes.

Però les antigues edificacions no es limiten al camp religiós; la vila comtal de Besalú conserva nombroses mostres d'edificis civils. Cal citar l'antic Hospital fundat, possiblement, pel comte bisbe Miró. L'edifici ha estat restaurat intentant de restablir la planta primitiva; la part més notable que és conserva és la portada romànica dita de Sant Julià.

Donant a la plaça Major, es troba l'entrada d'un conjunt d'edificis, el cos central dels quals s'atribueix a la Cúria Reial (ara, restaurada, ha estat convertida en un acollidor hostel). També és digne de tenir en compte la casa que fou de la família Safont, que vers el 1650 obtingué privilegi de cavalleria. Membre destacat en fou Joan de Safont, abat del monestir de Sant Pau del Camp i cadèmic de Ciències i Bones Lletres de Barcelona.

Els vells carrerons i les places de la vila conserven molts d'altres edificis notables, com l'església de Sant Jaume, davant del monestir de Sant Pere, a l'altra banda de la plaça, i Can Llaudes o Cornellà, a un extrem de la mateixa plaça, que té un notable pati amb una galeria superior, a manera de claustre, amb arcs de mig punt sostinguts per columnes; la casa dels Cornellà és un dels millors exemplars de l'arquitectura civil romànica.

En el puig que domina la vila i en el mateix recinte on es troben les restes de Santa Maria, hi hagué el castell de Besalú, que fou comtal, i que normalment apareix unit amb el nom del poble, en la documentació medieval. Des del 977 el nom de Bisuldunum o Bisullunum va unit al mot castrum que no desapareix fins la baixa edat mitjana. En alguns llocs de la població es poden apreciar encara fragments dels murs de les muralles.

La vila de Besalú tingué una nombrosa comunitat jueva, segons es pot deduir de les restes i dels records que han perdurat. De les primeres destaca la casa de banys rituals o "mik-wà", contrucció de pedra de mòdul romànic, potser el monument més singular de Besalù.

També mereix ser destacat el pont sobre el Fluvià, de set arcades desiguals, una peça d'una valor extraordinària fa pocs anys reconstruïda en part. Té una forma angular, segurament perquè les pedres del riu facilitaven aquesta construcció. Data del segle XII, però ha sofert moltes reformes i reconstruccions parcials a causa d'aiguats i fets bèl·lics, en especial per la voladura de dos arcs el 1939. La seva torre fortificada, l'entrada ojival i els merlets terminals, que es van fer en la darrera restauració, a càrrec de l'arquitecte Francesc Pons i Sorolla, consten en antics gravats i en part havien estat destruïts per facilitar el pas de maquinària per a les indústries de la vila. La construcció de un nou pont més al nord per al pas de la carretera permet que avui dia sigui un lloc tranquil, un passeig arqueològic d'accés a la vella població.

=====

BIBLIOGRAFIA

- ** Gran Geografia Comarcal de Catalunya.
Volum 3. El Gironès, la Selva i la Garrotxa.
Fundació Enciclopèdia Catalana.
- ** Gran Enciclopèdia Catalana.
- ** Olot i la Garrotxa.
Alejandro Cuéllar Bassols.
Impremta Alzamora.
- ** Això és Catalunya. Guia del Patrimoni Arquitectònic.
Departament de Cultura de la Generalitat.
Editorial Plaza i Janés (1988).
- ** La Garrotxa. Volcans i Faigs.
Sortida Coneguem Catalunya (7/11/82)(6/12/87).
A.E.Talaia.
- ** La Bruixa Catalana.
Cels Gomis i Mestre.
Arxius del Folklore Català 1.
Editorial Alta Fulla (1987).
- ** Descripció del GR-2.
Comitè Català de Senders de Gran Recorregut.
- ** La Garrotxa. Guia Cartogràfica
Editorial Alpina.
- ** Dibuixos d'En Bernat Salvador.

Agustí Poch, març 1989

PEREIL APROXIMAT DE L'ETAPA

